

Dòng thác tri thức
Ngành xuất bản Việt Nam
trong dòng chảy của thời đại

Nguyễn Cảnh Bình
Alpha Books, VICC

Chủ đề trình bày

- Nội dung số là chủ đề quá rộng nên tôi chỉ trình bày những đánh giá của tôi về sách (hiểu theo nghĩa hiện đại hơn là sách giấy thông thường, bao gồm sách, sách điện tử & những thứ tương tự mang lại tri thức hiểu biết cho con người. Nhìn chung, sách chứa đựng các thông tin cô đọng hơn)
- Tôi sẽ cố gắng dự đoán triển vọng và sự phát triển của thị trường sách, những lí do v sao vẫn chưa hình thành và phát triển một nền xuất bản hiện đại, qua đó là một nền kinh tế tri thức ở Việt Nam

tri thức & thác tri thức

- Tri thức chảy và lưu thông giữa các dân tộc/cộng đồng/con người (a) dòng chảy chính sẽ là từ dân tộc có mức độ văn minh cao xuống các dân tộc có mức độ văn minh thấp hơn song song với (b) các dòng chảy phụ là giữa các dân tộc/giữa các cộng đồng/nhóm người, và dòng chảy ngược rất nhỏ.
- Do Việt Nam tách biệt với thế giới quá lâu (lạc hậu, chiến tranh, cô lập, đóng cửa...) nên sau khi Mở cửa, dòng chảy tri thức trở nên lớn hơn với “khối lượng tri thức” chảy vào Việt Nam hiện nay là khổng lồ (bao gồm phần hiện đại + phần thiếu hụt của quá khứ) song ít “phễu lọc”
- Nhờ công nghệ thông tin & Internet mà dòng chảy này đã trở thành một Dòng thác Tri thức và đặt ra cả cơ hội tiếp nhận nhanh hơn, dễ hơn & thuận lợi hơn cho việc hình thành kinh tế tri thức song cũng gặp một số trở ngại.

các vật cản của dòng thác tri thức

- Nguồn tri thức
 - Nội dung có hàm lượng tri thức cao đưa từ thế giới mang về “gia công”, tri thức trung bình có thể SX trong nước
 - Nguồn ít bị hạn chế, nhưng phụ thuộc năng lực sản xuất và lựa chọn/nhận thức song trở ngại lớn nhất là bản quyền, làm cản trở và gây rủi ro cho việc đầu tư vào sản xuất
- Lưu thông tri thức
 - Không bị hạn chế hoặc hạn chế không lớn, đa phần mang tính kỹ thuật gồm việc thanh toán, thiết bị & đường dẫn.
- Nguồn tiếp nhận
 - Là trở ngại lớn nhất cho dòng chảy, khi hầu hết dòng tri thức được hấp thụ/tiêu thụ chỉ là thông tin thông thường hoặc có hàm lượng thấp;
 - Nguyên nhân chính vì trình độ tri thức thấp của dân tộc nên chỉ có khả năng tiếp thu được tri thức có hàm lượng chất xám thấp và trung bình..

Các tầng lớp của tri thức/sách

- Tầng bề mặt:
 - Thông tin đơn giản, dễ tiếp nhận cho đại chúng, đã ùa vào Việt Nam khá nhanh, nhiều
 - Thông tin kinh tế, kinh doanh, văn học, truyện tranh thiếu nhi, các kiến thức know-how đơn giản...
- Tầng giữa
 - Sách khoa học, sách giáo khoa, giáo trình đại học, y học, mang tri thức cho các nhà nghiên cứu, cho sinh viên,
 - Ngành xuất bản mới bắt đầu tiếp cận đến và có thể được đưa về Việt Nam trong những năm tới
- Tầng sâu
 - Tri thức chiều sâu, là các bằng phát minh, sáng chế, các công trình khoa học, nghiên cứu chuyên sâu
 - Chưa đưa về, chưa có khả năng tiếp nhận (ngoại ngữ, hiểu biết, số lượng, quy mô..)

Thông tin từ Hàn Quốc

- 1980-1990
 - Khá ít NXB, dưới 100, của Nhà nước, quy mô nhỏ..
 - 70-80% bestseller là của Mỹ, Nhật.. (tri thức Nhập khẩu)
 - Chủ đề khá đơn giản
- 2000-2010
 - 3200 công ty đăng ký hoạt động xuất bản; 200 NXB hoạt động thường xuyên, 10 NXB lớn, quy mô lớn nhất chừng 500 triệu đô la (NXB là nơi làm ra nội dung, không hẳn là NXB truyền thống)
 - 50-60% là sách do người Hàn Quốc viết, chủ đề rất đa dạng, phong phú, thị trường ngách, khả năng tự sản xuất của người Hàn rất tốt;
- Key:
 - Chính phủ Hàn Quốc thúc đẩy kinh tế tri thức bằng việc đầu tư & tạo không gian cho việc nghiên cứu & SX các “tri thức nguồn”, cao cấp, đặc biệt là SGK/Giáo trình/Nghiên cứu.. Nhờ đó, sau 10-20 năm, mới lại có năng lực “sản xuất” ra các tri thức hiện đại

Top20 publishers

Rank 2016	Publishing Group or Division	Parent Country	2015 Revenue in \$M
1	Pearson	UK	\$6,625
2	ThomsonReuters	Canada	\$5,776
3	RELX Group	UK/NL/US	\$5,209
4	Wolters Kluwer	NL	\$4,592
5	Penguin Random House	Germany	\$4,056
6	China South Publishing & Media Group Co., Ltd		\$2,811
7	Phoenix Publishing and Media Company	China	\$2,755
8	Hachette Livre	France	\$2,407
9	McGraw-Hill Education	US	\$1,835
10	Grupo Planeta	Spain	\$1,809

Rank 2016	Publishing Group or Division	Parent Country	2015 Revenue in \$M
11	Wiley	US	\$1,727
12	Scholastic	US	\$1,673
13	HarperCollins	US	\$1,646
14	Cengage Learning Holdings II LP	US/Canada	\$1,633
15	Springer Nature	Germany, Sweden, Singapore	\$1,605
16	Houghton Mifflin Harcourt	US/Cayman Islands	\$1,416
17	China Publishing Group Corporation	China	\$1,402
18	Zhejiang Publishing United Group	China	\$1,364
19	Holtzbrinck	Germany	\$1,231
20	China Education Publishing & Media	China	\$1,154

Vài suy nghĩ về ngành xuất bản sách

- Nhóm tinh hoa cần tham gia vào việc hình thành & phát triển một tầng lớp có tri thức cao có năng lực & hiểu biết sản xuất (và nhập khẩu) những tri thức cao tương xứng.. → Qua đó tác động & hỗ trợ/giúp các tầng lớp khác nâng cao tri thức & đó là nâng cao khả năng “tiêu thụ” tri thức cao.
- Đẩy nhanh vòng quay tri thức để “nâng cấp” con người (người sản xuất, người lưu thông, người tiếp nhận..) → có khả năng SX & tiếp nhận các tri thức cao hơn ... (Hàn Quốc đang đẩy nhanh, rút ngắn tốc độ cập nhật tri thức cho các thế hệ - SGK 3-5 năm..)
- Tất cả các NXB lớn nhất thế giới đều chưa có mặt ở Việt Nam và 20 NXB lớn nhất thế giới đều là về khoa học, giáo dục... → cần đưa/mời kéo họ vào Việt Nam (giống như mời Samsung/Microsoft/tập đoàn khác)
- Không thể có NDS chất lượng cao & quy mô lớn nếu dân tộc không có khả năng sản xuất & tiêu thụ tri thức có chất lượng tương xứng ở quy mô lớn. Vì thế, cần đầu tư thúc đẩy việc nhập khẩu tri thức cao để dẫn dắt/định hướng và phát triển, phần tri thức trung bình/thấp để thị trường tự làm